

Ivan Pregelj.

BOŽJE POTI.

V. Počitek.

KDOR hoče zdrav biti pa daleč priti, mora po pameti hoditi. Pa sem si rekel: lej, lej, Balant! Saj niso tako krivične Banjškarice, ki so te obrekle, da po hribih bezljaš. Ne rečem, da se niso tega kar po svoji pameti zmislele. Hoditi znaš po pameti. Pa je tudi prav tako gotovo, da ti je treba tudi pisati znati po pameti, ko pelješ svojo pobožno srenjo v spominih na svojih božjih potih strmo v hrib pa po dričavem brdu nazaj v dolino. Tako ti dem, Balant! Pameten popotnik vsako tolikokrat počiva, sede kraj poti, obriše potno lice, pretegne noge ali se celo sezuje in po mehki travi za kratek spanec samega sebe kakor na posteljo položi. Tako stori tudi pametni pripovednik, tako počij tudi pero! Mimo tega, kar se je namenilo, da bo pisalo, naj povem zdaj ob prvem počitku, to kar sem, nerodni pripovednik, doslej povedati pozabil. Pozabil pa sem ob svojih božjih poteh samega sebe. To je, da nisem zamolčal, kako mi je ime in da rad hribe in hribovske poti imam. Kaj več pa ne bi utegnil še večji prebrisanec iz teh beril izvedeti, če ni drugod kaj slišal o meni. Pa sodim, da le ni prav, če pobožni bravci z menoj romajo pa me ne poznajo in bi se utegnili na konec celo bati, da pošten nisem in jih kanim na krivo stran speljati. Spoznajo naj me torej, sprijaznijo naj se z dogodivščinami mojega življenja zdaj, ko počivamo pod najvišjo in najbolj češčeno gorsko božjo potjo moje ljube goriške deželice, pod Desklami ob studencu, preden steza zavije navzgor na Sveto goro! Balant mi je ime. Zato pa hočem svoje življenje popisati podobno, kakor ga je popisal že neki drugi Balant. To je tisti dobri in veseli pevec z ljubljanskega polja, ki je moj jecljavi jezik prvo slovensko pesem zakrožiti učil in je bil tudi meni kakor mnogim drugim pravi voditelj — Vodnik. Hvala in čast mu in Bog mu daj nebeško veselje, amen! Začnimo!

»Rojen sem bil v Bodrežu, ko se je pisalo tavžent sedemsto štiri in sedemdeset, na dan 12. svečana v hiši, ki so ji rekli: pri Cerovcu. Jest mislim, de prav zato, ker nas je bilo veliko v hiši in smo hudo tega življenja pocerali nekaj pa tudi z lakoto prišparali. Drugi dan so me krstili in mi dali ime svetega Balanta, ki ga praznujemo na 13. svečana v zadnji zmrzali, ko po prisojah že trebijo senožeti in kurijo grmovje. Moj oča so bili kmet, Andrej po imenu, mati Ana je bila pridna sirota. Je rada molila, pela in pravljice pripovedovala, če je čas imela in ni — ali prala, ali šivala ali kuhala ali plela ali pestovala ali

kako drugače po dolžnosti za hišo skrbela. Imel sem več sestrá, ki so počasi materi v pomoč doraščale, pa enega brata Tomaža, ki je doma ostal in po očeti premoženje in hišo dobil. Do šestnajstega leta živim in rasem pri oči in materi, pomagam pri delu in se za silo brati naučim. Le mi najdejo oče pa mati učitelja, nekega Janeza Kovačiča, ki je dolgo cesarja služil, opešal in štiri jezike znal. Ne rečem, da jih ni znal, naučil me ni veliko, ki sem ga, mlada krota, kakor me je klical, komaj komaj dohajal, še ko je po naše t. j. po tolminsko v ustih brez zob besedo valjal. Tedaj me vzame oče čez Bovec na Trbiž v šole. Iz Trbiža me vižajo na Celovec in iz Celovca v črne šole v Salcburgo, kjer sem se po visokih snegovih hoditi naučil, to tudi drugim po nemško zapisal in povedal in nekaj časti prejel. Pojem novo mašo pa pridem za kaplana na Banjšice. Spim pod slamnato streho, ki pušča, se zjezim, popravim streho in ves farovž, kupim svinca, vli-tega za črke, zakrožim dve tri po domače pa jih zložim v tisk. Dobrih šest let otepam na Banjšicah močnik in oblice, se redim, pojem in molim, kakor vem pa znam. Moji vikši me pokličejo za fajmoštra v Ročinj. Ljubo doma! Deset let pasem dva tavžent duš, zidam, zla-gam pesmi, dokler me visoki gospod škof Jože Balant — srečno ime! — ne pokliče v Gorico za korarja. Postanem vikši šolski ogleda. Hodim po gorah, uganjam norčije, vodim mutaste in učim grešnike. Nekaj sem res, nekaj se pa delam neumnega, da se imajo Goričani kaj sme-jati. Po zgledu ljubljanskega Balanta še katero zakrožim. Mej temi je Hvala vinske trte vsaj nekaj branja vredna.«

Tako, ljubi romarji. Balant Stanič, zdaj veste kdo sem. Zdaj pa kar lepo spočiti naprej na goró! Otroci! Mi pa naprej, vi pa jaz, ki tudi prvič tukaj hodim in bom pri znamenju svoj križec daroval.

Ala, otroci!

Smrekar.

Molitev.

Zakaj,
ko mlaj bedi nad zemljó,
veter preroma šumljaje
gozdove in gaje?

Zakaj
strune tedaj zapojó
mi pesem — molitev visoko
pod drhtečo roko?
Kakor da k zvezdam ihtel!

In res!
Izza brez mi zvezde cvetó
kot žareči cveti v nebó:
Da bi jih na prsi pritisnil
in več ne mislil
na zemljó!

Magajna Bogomir:

GOZDOVNIK.

(Konec.)

NAŠLI so ga v jutru. Mrtvega? Ne!
 Sedel je ob mali ožgani smrekici. Njegov obraz je bil ožgan in ves črn od saj. Raztrgana obleka in ožgani lasje so dišali po smojenju. Roke je držal vzlegnjene na smrekico pred seboj.

»Ivan«, so zaklicali fantje.

Dvignil je glavo in se zasmeljal blodno.

»Ivan,« rešili smo večino gozda.

»Hvala,« je zamrmral.

»Pa vstani vendar, Ivan!«

Zasmeljal se je zopet, vstal, stegnil roke pred se in iskal z njimi.

Fantje so obstali in zrlji prepadeni v njega.

»Slep,« je zašepetal gozdovnik, »slep«.

»Slep, slep,« so odgovarjali fantje poltiho in nihče se ni upal prvi naprej. Proti njim se je obračal obraz. Trepalnice so bile zaprte. Rdeča hrasta jih je privezala na kožo lica.

»Pa daj mi roko, brate! Gozdove si nam dal. Skrbeli bomo zate,« se je ohrabril eden izmed njih in pristopil h gozdovniku. Ta mu je molče podal roko.

Ni bil vesel sprevod, ki se je pomikal proti vasi.

Nasproti pa je pritekla Cvetka, ki ni našla moža doma in zbežala v obraz vsa prepadena proti gozdu nazaj. Presilna je bila bolečina v njej, da bi mogla jokati. Misel, da leži mož sežgan med drevesi, ji je bila blaznost v dušo. Zdelo se ji je, kot da se je v hipu podrl pravljčni grad življenja, ki je bil dograjen ta dan.

Ob vračanju pa je zavrisnila radosti: »Živ je, moj dragi, živ!«

Fantje so mislili, da bo vzkliknila groze, ko bo zagledala slepega moža pred seboj. Toda ne — v uri groze je človek, ki ima angelsko srce še bolj poln ljubezni, poln tolažbe. Vrgla se je možu krog vratu in ga poljubovala na oči. »Grd, grd je bil ogenj, ki je ožgal tvoje oči, predragi, a da si le živ, da si le živ!«

IV.

Gozdovnik je moral v posteljo. Orjaški napor tiste noči, udarec ognja, ki mu je vzel vid, je uklonil njegovo ponosno dušo.

V teh urah mu je bila Cvetka angel, res pravi angel. Od jutra do noči je presedevala pri njem. Čutila je moževo bol in se zavedala, v

koliko bridkost mu je, da ne more gledati več dela svojih rok, gozdov, ki so jih le rešili in nje, ki mu je bila dodeljena a kot odvzeta naenkrat. Ta dušica se je spomnila na nekaj in obraz se ji je razvedril. Kupila je glinaste lončke v mestu, jih napolnila s prstjo in usadila borovčke in smrekice vanje. Ko je mož zatipal z roko mala drevesca, je zaihtel in ta jok mu je bil v zdravilo, kajti že tisti dan se je zopet nasmehnil prvič. Prijel je ženo za roko in v potezah obraza mu je bilo čitati radost, ki vstaja zopet, polagoma, polagoma a vendar vstaja in ubija noč njegove duše.

Cvetka je tudi poklicala zdravnika. Učeni mož se je brez upa usedel k postelji in stiskal s prsti na tiste rdečkaste hraste, ki so ležale veke med seboj toda glej, Cvetki se je zazdelo, kot da je nenaden sij veselja zalesketal v zdravnikovih očeh. Razburjena je odšla z njim na vežo. Njen mož pa ni več kazal tistega veselja — ni hotel dajati upanja, dokler ni bil samo sebi gotov.

»Pridem sam brezplačno,« je rekel, »a ne vem, če bo mogoče od pomoči zlu.« Cvetka je zatrepela a zdravnik je odšel.

»Ravnajte lepo z njim. Čez teden pridem zopet,« je rekel. Ves teden je Cvetka hodila v cerkev in molila h Mariji kronani, naj bi pri Bogu izprosila možu za vid. Povrnil se je zdravnik in prinesel čudno škatljo s seboj. Zopet je tipal tam nad razrvanimi vekami in zopet mu je zasijal sij veselja v pogledu. Odprl je škatljo, vzel iz nje iglo in vzel je mali, čisto mali nožek. Cvetka je gledala. Strah in upanje sta se borila v njeni duši med seboj. Zdravnik je naredil zarezi na obeh straneh. Nato je neizprosno brez besede obvezal oči in rekel, da se vrne drugi dan. Prišel je res, ukazal je tiho Cvetki naj zagrne okno, da bo v sobi polmrak. Odvezal je oči, vzel čudno ščipalico iz škatlje, prijel z njo za zarezo in privzdignil trepalnico.

Cvetka je zaslišala vzklik radosti, ki je napolnil vso sobo.

»Vidim, vidim, žena, vidim,« je klical gozdovnik in hotel prijeti zdravnikovo roko. »Mirujte,« je rekel ta, ter pričel z delom pri drugem očesu. Šele sedaj se je tudi zdravniku razjasnil obraz — gozdar je videl tudi na drugo oko.

»Zahvalite Boga — opeklina je zajela samo zunanje dele očesa — zrklu je prizanesla,« je mrmral zdravnik zadovoljno.

Teden pozneje je gozdovnik ustal. S Cvetko sta šla gori na grebene Vremščice. Jutranje solnce je sijalo zopet, vse lepo, vse deviško. Za hip se je gozdovniku zmračil obraz, ko je videl črne lise v zelenem morju a malo je zamahnil z roko: »Bil sem se s teboj, ogenj, upognil si me, zlomil me nisi. O dolina, ti prelepa — še bom sadil — ne samo bore, ne samo smreke, tudi hraste bom sadil v te, dolina prelepa!«

»In rodila bom tudi jaz po tebi sinove, ki bodo naprej sadili hraste in rodila bom hčerke, ki bodo nosila drevesca za njimi in rodila bom hčerke, ki bodo kot rože naših travnikov in njih otroci bodo sadili naprej na vekomaj,« je govorila Cvetka vzhičeno.

»Na vekomaj,« je pristavil gozdovnik, in »naj pridejo požari, uničili ne bodo gozdov, dela naših rok.

Zavriskal je zopet, da je šel krik v vse štiri doline. Nato je objel ženo in jo poljubil na beli obraz. Nad njima pa je romalo božje solnce.

Ivan Pregelj:

SPOMINČICE NA MAJ.

VEČERNI AVE...

Po logih veje vlažen dih,
beži otožnost, mraz iz njih
beži, in cvetje se smehlja
in mlado listje trepetaja.
Kako si vedno lep in mlad,
o spev, oznanjajoč pomlad,
o spev, hvaleč cilj naših nad!
A meni se le vendar zdi,
da spev pomladi to pač ni;
ta spev nekod je od nebá,
Kraljici v čast zemljé, zvezdá.

ZDRAVA MARIJA...

Vsi logi šepetajo,
šumijo vse vode
in zvezde v harmoniji
nebesni te slavé.
In koder božje solnce
ogreva solzni dol,
ozdravljaš mnoge rane,
ozdravljaš mnogo bol.

O sprejmi prošnje tudi,
o zvezda visočin,
ki pred teboj jeclja jih
Tvoj — izgubljeni sin.

MILOSTI POLNA...

Ko solnce izza sinjih gor
čez polje cvetno se razlije,
kdo ume naj lepoto to,
njegove večne harmonije?

Ko v grešne Ti upreš oči
z ljubavjo tiho, sladko silo,
kje srce je, ki milosti
ne bi čutilo, ne ljubilo?

GOSPOD JE S TEBOJ...

Ko temelj je zemlji polagal,
družica si bila mu ti,
ko luči nebeške je vžigal,
si zrla v njegove oči.
Ob njem si stala, ko umiral
na križu je Kristus, Bog Tvoj...
In zdaj v nebesih kraljuješ
in On kraljuje s Teboj.

BLAGOSLOVLJENA MED ŽENAMI...

In tisto jutro trudna šla
je mati z grobu,
vso težko pot je jokala. —
Pastirja vdaril je Gospod,
in čreda, glej,
ne ve ne kam, ne ve ne kod.

Ne vidiš nič? — grob je odprt,
Tvoj sin, Tvoj Bog
premagal spono je in smrt.
Pred grobom angeli pojó,
pojo na glas,
in Mater vsi tolažijo.

IN BLAGOSLOVLJEN SAD TVOJEGA TELESA...

O cvet, o roža mistična,
o čudes vseh čudés!
Tvoj Bog si v tempelj svet izbrál
telo je vseh teles...
Vsi veki Te slavé poslej,
ljudje vsi Te časté,
in On, Tvoj sin, na góro: glej,
gre kri prelit za nje.
O cvet, o roža mistična,
cvetica rosna šmarnična,
rodila si nam Jezusa,
zató — pozdravljena!

Kraljica miru, prosi za nas!

JEZUS...

Le naj hrumi,
le naj besni
viharja moč,
demon noči —
ne bodemo se zbalji mi,
ne bomo trepetali mi!
V nas luč je in sam Bog je v nas,
ki čuva nas vsevečni čas.
Saj ko v nočeh se jočemo
in v divjih bolih stočemo,
ime njegovo med sladk
krepi naš duh, preganja mrak.

IN OB NAŠI SMRTNI URI...

In ob naši smrtni uri
Mati ob postelji stoj,
ko življenje bode s smrtjo
bojevalo zadnji boj.
In pokaži iz bolesti
nam do sreče jasno pot!
Do resnice nas povedi
iz laži, skušnjav in zmot!
In pred Sina, ne Sodnika,
vodi Tvoja roka nas,
da slavimo Te, častimo
in smo Tvoji večni čas — —

SVETA MARIJA, MATI BOŽJA...

Zvonovi zazvonili so
otožno čez otožno plan;
in zopet eden je končal
življenja trudapolni dan.
Večkrat je padal, a le Tebe
pozabil Mati ni nikdar,
in večkrat klical Te je v sili,
in bil s Teboj je mnog vihar.
Zvonovi zazvonili so
otožno čez otožno plan...
O, Mati božja, daj mu raj,
in brez viharjev dán!

PROSI ZA NAS UBOGE GREŠNIKE
ZDAJ...

Odpusti jim, ki po temah
blodeči hirajo.
V obraze riše kes jim bol,
ko k Tebi se ozirajo
in vračajo iz potov zlih
in hočejo po luč, po dan...
Izprosi milosti jim Ti
vsled Njega boli, Njega ran.

In jaz ne morem, da ne molil
molitve k Tebi bi iskrene,
za nje, ki dali mi življenje
in v rokah smrti spe ledene.
Ni stiskal oče roke moje,
ni mati jokala v slovo;
vendar pa zrla iz nebes sta
ljubeča me od tam gorško.
In jaz ne morem, da ne molil
za nje molitve bi sedaj!
O Mati, Ti jima povrni,
daj zaželjeni jima raj!
Za one tudi molim naj,
ki so mi bili dobri kdaj,
ki lajšali mi pot,
ljubeči me vselej, povsod.
O redek cvet je ta ljubav,
z nebeških dana nam višav,
in redko blago je srcé
kot demant skrit na dnu goré.
Za te tedaj pomolim naj:
Za vinar jim talent Ti daj!
V življenju zdravje, sveti mir
in lep, kot bil njih pot, večer!

Franc Rupnik.

IZ DAVNIH DNI.

DO sedaj smo stali ob zibeli človeškega rodu. Predno pa hočemo opazovati njegov razvoj na posameznih poljih (družba, gospodarstvo, nravnost, vera), moramo najti one zvezde = vodnice, ki nam kažejo pot nazaj v tiste davne dni človeškega življenja in delovanja, kamor nas ne more spremljati zgodovina, ki zajema svoje znanje iz ohranjenih listin, spominskih napisov, ustnega izročila ali narodnih pesmi. Ta zgodovina ostane na tej poti s svojimi natančnimi ali vsaj približnimi letnicami, kdaj se je zgodilo to ali ono, daleč zadaj.

Kateri so torej viri za spoznavanje razvoja človeške omike v predzgodovinski dobi?

1. *Prazgodovina.* Omenil sem že, da je pustil človek za seboj dvoje vrste sledov svojega življenja in delovanja: svoje telesne ostanke in izdelke svojih rok. Te sledove pokrivajo navadno zemeljske plasti, katere loči znanost po različnih sestavinah v novejši in starejši. In prav z različno starostjo teh plasti se skladajo stopnje človeških izdelkov, ki so pod čim starejšimi plastmi tem preprostejši in okornejši, tako da je mogoče v splošnem zasledovati, kako se je po lagoma razvijala človeška omika od stopnje do stopnje vedno višje. Z raziskovanjem razvoja človeške omike po teh sledovih, ki jih odkriva izpod zemeljskih plasti, se peča prazgodovina.

Prazgodovinska raziskovanja so danes zemljepisno še zelo omejena. Precej natančno so preiskani doslej Evropa in deli sredozemskega ozemlja, dočim bo treba še mnogo časa in truda, da bodo izsledili in proučili bivališča starodavnega človeka zlasti v tistih deželah, ki jih smatramo za njegovo prvotno domovino, namreč v Aziji in severni Afriki.

Po naši slovenski domovini so se našli ostanki prazgodovinskega človeka v mnogih jamah, posebno po Krasu, potem pa po gradiščih in grobiščih, ki so raztresene vsepovsod po deželi. Nekatere najvažnejše bomo imenovali pozneje ob priliki.

Toda prazgodovina nam nikakor ne more podati popolne in podrobne slike o življenju, mišljenju in delovanju starodavnega človeškega rodu. Ves material, iz katerega ona zajema in na čegar temelju postavlja svoje ugotovitve, obstoji po večini samo iz človeških kosti in iz orodja, a le tistega, ki je izdelano iz trdih in trajnih snovi, iz kamna in kosti, pozneje iz kovin, dočim so izdelki iz lesa, orodje in pletenine, potem pa obleka, že davno strohneli. Prav tako tudi niso ohranjena nekdanja stanovališča.

Pred kakimi dvajsetimi ali tridesetimi leti, so prodrli novi svetli žarki skozi meglo, ki nam zakriva zgodovino diluvialnega človeka, ko so se odkrile v kakih tridesetih španskih in francoskih jamah na kamnitih stenah risbe in slikarije, ki jih veda splošno priznava kot najstarejše znane umetnine človeškega duha. Te človeške, največ pa živalske podobe, včasih vsaka vrsta zase, včasih v odnosih med seboj, v različnih položajih, nam odpirajo vsaj nekoliko pogled na življenje takratnega človeškega rodu, na njegov družabni, umski, нравstveni in verski razvoj. — Vendar je ves ta najdeni material še daleč nezadosten, veliko vprašanj je še, ki nam jih prazgodovina sama ne more dovoljno rešiti. Tu nam pride na pomoč druga zvezdovodnica, ki nas s prodirljivejšo svetlobo vodi skozi tisočletja prazgodovinskega človeka, namreč

2. *narodoslovje (etnologija)*, veda, ki preiskuje razvoj duha in omike narodov, zlasti tako zvanih neomikanih narodov. Zanimivo je namreč, da so po večini vse stopnje človeške omike, kakor jih je odkrila na podlagi izkopin prazgodovina, enake ali podobne onim stopnjam omike, kakor jih najdemo še dandanes pri neomikanih narodih v Afriki, Avstraliji in Oceaniji. Prazgodovinsko orodje, orožje, umetnine, stanovališča, potem pa običaje in nazore, kolikor jih moremo spoznati (n. pr. pokopavanje mrličev), najdemo v enakih ali podobnih oblikah pri današnjih neomikanih narodih, čeprav so pretekla vmes dolga tisočletja. Iz tega izvajamo, da so ti neomikani narodi obdržali stanje prazgodovinske omike do današnjega dne. Če hočemo torej natančneje zvedeti, kakšno življenje je živelo človeštvo pred davnim časom, je treba samo prodreti v vse posameznosti duhovnega in materialnega življenja današnjih neomikanih narodov.

Opozoriti pa moram tukaj, da izraz »neomikani« narodi v luči današnje naravoslovne vede ni pravilen. Neomikan je tisti, ki nima omike, ki torej živi čisto naravno življenje, podobno živalskemu, brez napredovanja pod vodstvom duha. Danes pa je dognano, da ni na vsej naši zemlji nobenega naroda, ki bi bil brez omike. Res so ljudstva, katerih življenje v poglavitnih zahtevah zavisi od narave: hrano jim daje lov in pa zemlja sama brez obdelovanja človeške roke, obleko si pridobivajo le iz živalskih kož in drevesnega lubja, za stanovanje jim navadno služijo naravne jame; vendar vsa ta ljudstva poznajo tudi mnogovrstne prvine omike: govorico, pripravljanje ognja, orodje, orožje, družabne oblike, verske in нравne nazore. Če torej govorimo o neomikanih narodih v primeri z visoko omikanimi, ne mislimo, da so oni brez omike, ampak le, da imajo malo omike.

Pri tem se nam nehote vsiljuje vprašanje: kaj je vzrok, da so nekateri narodi zaostali na tako nizki stopnji napredka in so kakor iz neke lenobe zadovoljni na svojem stališču, dočim se drugi z nikdar mirujočim hlepenjem vzpenjajo vedno višje? Mnogo vpliva gotovo na razvoj omike narava z raznovrstnim podnebjem in raznovrstno zemljo, ali gosta naseljenost ljudstva v kaki deželi, ali značaj naroda. A pravi vzrok, odkod izhaja tista čudovita naprednost ali zaostalost posameznih narodov, je za sedaj še uganka, kakor je uganka bistra zmožnost posameznika.

V svojih raziskovanjih je narodoslovna veda vedno jasneje spoznavala, da današnji neomikani narodi nikakor niso enovita celota,

ampak se delijo ne samo po narodnosti temveč tudi po omiki v več skupin. Nekateri narodi namreč kažejo, bodisi da stanujejo blizu eden drugega ali pa kateri čisto v drugi deželi, v družinskem in sploh družabnem, gospodarskem in verskem življenju neke posebne oblike, ki so samo tem narodom skupne, pri drugih jih pa ne najdemo. Po teh posebnih oblikah omike deli novejša narodoslovna veda narode v več skupin, ki jih naziva kroge omike (kulturne kroge). Določil in uredil jih je po oblikah družinskega življenja znameniti nemški narodoslovec P. Viljem Schmidt. Marsikatero vprašanje o teh krogih omike sicer še čaka rešitve, ker je še velik del neomikanega sveta (zlasti v duševnem življenju) zelo malo preiskan; vendar pa je sedaj v splošnem že popolnoma gotovo, da se dajo ločiti krogi omike po razvojni starosti: so starejši in mlajši krogi omike. In ravno to dejstvo je velikanska pridobitev novejšega narodoslovja. Kajti po tej ugotovitvi je mogoče določiti, katera omika je prvotnejša in katera se je pozneje razvila, mogoče je torej zasledovati razvoj omike. Včasih se krogi omike križajo med seboj; tisti krog, ki je drugega predril, je na tistem ozemlju mlajši. Zgodilo se je tudi, da je kak narod zasedel nov del dežele, podjarmil narod z nižjo omiko in ga prepojil s svojo; tako se najdejo po nekod le še nekateri ostanki starejše omike.

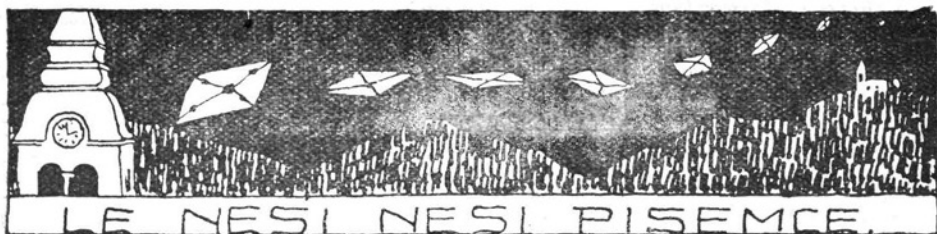
Narodoslovna veda nam torej pokaže vse tisto, kar je prazgodovina odkrila ostankov omike nekdanjega človeka v Evropi pod zemeljskimi plastmi eno nad drugim, v neomikanem delu sveta, zlasti v Avstraliji, eno zraven drugega pri sedaj živečih narodih. Prazgodovinski človek in sedanji neomikani človek sta si torej v mnogočem presenetljivo podobna, zato smemo z gotovostjo gledati v življenju in razvoju sedanjih neomikanih narodov, kako je živel in kako se je razvijal človeški rod pred davnimi tisočletji.

Smrekar.

V ranem jutru.

*V črnem žametu,
v belem predpasniku
lastovka je mimo zletela;
in kot nikdár še veselo je
ob oknu zažvrgolela.
In moje srce je vzdrtelo,
za lastovko zahrepenelo,
da v jutru bi psalme Gospodove
hvaležno in radostno pelo.
In duša je lastovka, misli — peruti,
v višavah moj dom je,
v soncu moj hram;
s Kraljem sem sam.
Duša več bojev in zemlje ne čuti.*

PRIJATELJ MOJI!

Zahvalim se Ti za velikonočna voščila! Malo muhast si postal, veš! Zadnje pismo Ti je preveč sanjarsko, hočeš realnih slik. Dvomim, da si popolnoma doumel, kar je bilo v pismu! Le prečitaj večkrat, pa boš videl, da je zelo realno, najbrž tudi za Te.

»To mi pojasnite,« tako pišeš, »odkod krivica in neenakost na svetu. Če smo bratje medseboj, zakaj ne živimo kot bratje! Čemu moram jaz, ki delam od zore do mraka, bresti po lužah in blatu, medtem ko se moji »bratje« vozijo v avtomobilu in brizgajo blato na mojo revno suknjo! Kje je pravica?«

Poslušaj, Tone moj, kar Ti v zelo realni sliki odgovorim in premisli odgovor najmanj dvakrat!

Si bil že kdaj v kaki zakotni gostilni? Na mizi v kotu je bil pogrtnjen »prt«. Krasen prt, ne res? Umazan, raztrgan, preluknjan in masten — skratka: opletajoča cunja. Zakaj? V gostilno so hodili gostje z umazanimi rokami in puščali odtise svojih prstov na prt, vilice in nože so enostavno brisali na njem. Zato je tekom časa postal ne-ze umazan, ampak prerezan in predrt. Vabljev tak prt ni, kajneda?

Smešno! Čemu opisujem to gostilniško cunjo! Prav nalašč! Temu razpadajočemu prtju je podobno sedanje človeško občestvo. Le oglejva si goste, ki prihajajo v to restavracijo, ki ji pravijo »človeško življenje!« Pestra družba! Samo opazuj jih, pa boš takoj presodil, kakšna je ta znamenita krčma! Drug drugega odrivajo pri mizi, vsak grabi le najbolj mastne kose in nikomur ne pride niti na misel, da bi se obnašal drugače. Za svoje vedenje so ukradli tujo krilato besedo, ki se ji pravi »svobodna konkurenca«, kadar gre za odnose med možem in možem, ali »patriotizem«, »nacionalizem«, »sveti egoizem« — kadar jim gre za večje kose ali cele pojedine. Krik, kletev, prizivanje, brce in samohvala, to so najbolj običajne medsebojne občevalne oblike med »uljudnimi« posetniki.

Jedi nosijo na mizo. Eni so si nagromadili pred seboj celo skladovnico porcelana, izbrušenih kozarcev in sortiranih vin. Pečenka, potica, cela rešta prikuh in omak jim jadrno drsi po goltancu. Drugi otepajo suho polento in če so žejni, lahko gredo s koscem v škař po vodo. Nikar ne misli pa, da so gosposke jedi deležni suhljati, koščeni, lačni! Kaj še: izbrana jed je za mastnjake. Komičen red, ni res? Tu velja pravilo, da dobe največ oni, ki so najmanj potrebni.

Umevno, da tak red povzroča nezadovoljnost. Oni, ki tešejo polento, mrmrajo, češ: To ni prav! Zahtevamo drugačen red! V lokal naj prihajajo gostje, ki imajo snažne roke in boljše manire! Zakaj naj bi bilo življenje nepretrgana vrsta zajedštva in predpravic, ko je vendar »svet za vse dovolj bogat!« Saj smo vsi le gostje pri mizi življenja! Nič več in nič manj! Vsakdo ima iste pravice. Čemu bi eni stradali, drugi pa si mašili že itak polne želodce? Žvljenje je pogrnilo mizo za vse in ta miza je tako bogata in obsežna, da bi pri pravilnem serviranju vsak lahko dobil, kar mu gre. In kdo je povabil ljudi k tej mizi? Saj se niso sami vsilili, ampak prišli le na povabilo Gospodarja. Čemu torej razlika in pristranost!

Zdi se mi, dragi Tone, da si tudi Ti med upravičenimi nezadovoljneži in jezno tolčeš po mizi. Drugače mora biti, tak red je krivičen in zahteva izpremembe!

Mišliš, da se ne strinjam s Teboj? Toda kako naj se ta red izpremeni? »Nič lažjega,« dokazuješ, »mastni in presiti naj gredo od loncev preč! Lačni k pečenki! Dobro! Le naj se debeli in siti umaknejo gladnim! Jedc naj toliko časa, da bodo onesmogli vzdihnili: Hvala, ne morem več! namesto običajnega: Še bi rad jedel, pa je prazna skleda!

Zamenjavo sva izvršila. Kaj se Ti zdi, prijatelj? Zakaj maješ z glavo? Hočeš reči, da ta izprememba ni prinesla izboljšanja? Kaj sva pa dosegla? Nič drugega kot to, da oni, ki so šli nasilno k polenti, komaj čakajo, kdaj pridejo nazaj k pečenki. Midva sva zamenjala le osebe, razmerja pa nisva uredila. Znova se ponavlja prepir. Slaba sociološka sva, moj dragi Tone!

»Vštela sva se,« mrmraš. Zakaj? Misliš si, kaj ne, da je višek sreče in zadovoljnosti poln želodec, duhteča pečenka, rujno vince. In kaj opazuješ? Da je oni, ki mlati suho polento, neprimeroma bolj zadovoljen kot gospod, ki ima pet prikuh. Ha, ha, fantič moj dragi! Ali vidiš sedaj, da zleze lahko ravno toliko bede v svetle lakaste čevlje, kot v solidne lesene coklje? Kaj meniš, da avtomobil vozi s seboj vedno srečne in zadovoljne ljudi?

Opekeli si se. In vendar trdim jaz vkljub Tvojemu presenečenju, da mora vladati pri življenjski mizi drug ton in pravičnejša delitev. Kako pa to doseči?

Hišnega gospodarja je treba priznati. Vsakdo izmed povabljenih je le gost. Kdor odriva gospodarja in mu odreka rešpekt, ta je vsiljivec in ne spada k mizi. Rešpekt pred Gospodarjem življenja, ki je vse poklical k življenjski mizi, je edina medicina za brezobzirne in nasilne goste. Vsak, kdor hoče pravice v družabnem življenju, mora vedeti za rešilno parolo: Gospodarju vrnimo ugled! On naj ukazuje!

Ali poznaš Njegov najvažnejši ukaz, Tone? Veš, kaj je božji eminentni zakon? »Otročiči, ljubite se med seboj!« To je nova zapoved, ki nam jo je v svojem testamentu zapustil Gospodar življenja.

Edino ta zakon božji bo uravnesil razdrapano človeško družbo. Kdor je Kristusov, bo prenovil obličje zemlji, če bo uvaževal fundamentalno zapoved, ki jo je Gospod sam dal. Propadli Rim je z začudenjem gledal galilejske ribiče, preproste, žuljave, v viharjih utrjene, od solnca ožgane. Zakaj? Nov kvas so vsadili v človeško družbo — tjubezen do revnih, ki je paganstvo ni poznalo, so pridigali po aeropagu. Pridigali? Ne, Tone moj, to delajo tudi moderni kristjani — v dejanju so jo pokazali.

Takih tipov išče moderna družba. Žalibože, da je pravi tip kristjana precej degeneriran v nas. Ti, ki se dandanes izdajajo za kristjane, so po večini neka vrsta moralčnih mulatov: mešanica med krščanstvom in paganstvom. Po zgledu prvih, starih kristjanov bo edino doživela moderna človeška družba prerojenje. Kako, Ti bo pa realno skušal pokazati v prihodnjem pismu

Tvoj prijatelj.

Venceslav Sejavec.

BELO PISMO.

Belo pismo sem dobil,
v njem zlató sijoč cekin,
zraven zelen rožmarin.
Rožmarin diši, diši,
kakor solnce zlat žari —
hej, še bo veselih dni!

Tober:

SVARILNI ZGLEDI.

Železni Bismarck in Viljem.

KO je postalo jasno, da je prestolonaslednik Friderik na smrt bolan in da zanj ni več rešitve, so začeli pritegovati mladega Viljema k državnim poslom in ga pripravljati na vladarski poklic z veliko naglico. Cesar ga je imenoval za generala in ga vabil k sejam vlade. Čudno je bilo videti mladega in nemirnega princa, ko je sedel v družbi sivolasih mož: cesar je bil v 91. letu, načelnik generalnega stana Moltke jih je imel 87, predsednik vlade Bismarck 72, skoro vsi ostali ministri so bili šestdesetletniki. Stari cesar se je obnašal z Viljemom kakor »z otrokom« in mu zabičaval, naj ne govori nikomur o tem, kar se razpravlja na sejah. In vendar bo v kratkem temu mladeniču pripadla vsa oblast in vsa moč države.

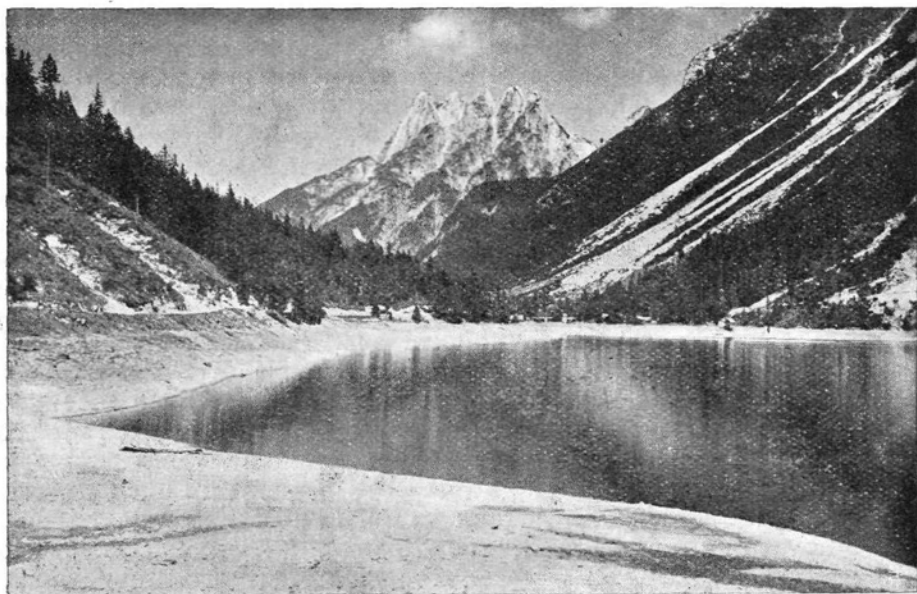
Resnični voditelj Nemčije je bil dotedaj Oto Bismarck. Že desetletja je stal na čelu vlade in vodil vso notranjo in zunanjo politiko cesarstva. Bil je mož izrednih sposobnosti, orjak po telesu in po razumu. Radi njegove trdne, neupogljive volje so ga imenovali železnega kanclerja. Ko je bil nastopil Bismarck pred desetletji službo, je bila Nemčija razbita na številne samostojne države, ki so si bile često sovražne in dvigale, če je bilo treba, tudi ena proti drugi orožje. Zediniti vse te države in državice v eno samo veliko nemško cesarstvo se je zdela neizpeljiva misel. Kako združiti in zediniti Nemčijo, ko je nasprotoval temu načrtu tudi mogočni avstrijski cesar Franc Jožef! In vendar se je Bismarcku po dolgoletnih naporih in po dveh zmagovitih vojnah posrečilo, kar se je zdelo sodobnikom nemogoče: leta 1866. je porazila pruska armada Avstrijo pri Kraljevem Gradcu in avstrijski cesar se je moral odpovedati vsakemu vmešavanju v nemške zadeve. Leta 1870. je izbruhnila vojna proti Franciji in zopet je slavil Bismarck veliko zmago. Pri Sedanu so bili Francozi strahovito potolčeni njihov cesar Napoleon III. ujet in odpeljan v Nemčijo. Pruska vojska je zasedla Pariz in v starodavnem dvoru francoskih vladarjev v Versaillesu je bilo januarja 1871. proglašeno nemško cesarstvo. Po edine nemške države s posebnimi vladarskimi hišami so sicer ostale, a tvorile odslej del enotnega carstva s skupnim parlamentom v Berlinu. Bismarck je postal eden največjih mož nemške zgodovine, vladar ga je obsul s častmi, ga imenoval za grofa, pozneje za kneza in njegov sloves se je razširil po vsej Evropi.

Kako neizkušen in reven je bil vpricho tega velikana mladi Viljem.

Zapečaten proglas.

Razlika med obema je bila tolika, da je bilo težko misliti na dolgo trajno in iskreno sodelovanje. In res se je prav kmalu pripetil med Bismarckom in Viljemom mučen dogodek. Novembra 1887., ko je zdravje očeta njegovega Friderika močno opešalo, se je Viljem pripravljaj na nasledstvo in sestavil že tedaj proglas na nemški narod in

nemške kneze, s katerim jim naznanja, da stopa na prestol svojih očetov. Proglas bi bil moral sicer ostati tajen in se objaviti šele v trenutku, ko bi stari cesar Viljem I. in prestolonaslednik Friderik umrla, toda kljub temu je bilo dejanje Viljemovo strašna neotesanost. Poslal je Bismarcku pisanje in pojasnil: »Dovoljujem si vročiti Vaši Visokosti priloženi proglas, ki sem ga zložil za slučaj nagle in nenadne smrti cesarja in svojega očeta. Je to kratka objava mojim bodočim tovarišem, nemškimi državnimi knezom.« Ker jim utegne biti neugodno, služiti tako mlademu gospodu, jim ne smemo dati časa za razmišljanje. »Zato naj se po moji misli shrani pri vsakem poslanstvu take zapечатeni proglas, ki naj se v trenutku mojega nastopa izroči dotičnim knezom. Čim jih prepričam o svojem značaju in svoji naravi in jih zvabim v pest, no, potem mi bodo tem raje poslušni. Zakaj poslušati je treba na vsak način.«

Rajbelsko jezero.

To je bil prvi politični čin Viljema, da je napisal proglas, ko sta še živela oba: cesar in prestolonaslednik Friderik. Bismarck se je muzal in ni šest tednov odgovoril Viljemu, češ da mu roka ne služi več tako lahkotno ko nekdanj. »Razen tega bi moral napisati v odgovor debelo zgodovinsko-politično knjigo.« Proglas mu je vrnil »s spoštljivim predlogom, naj ga brez odlašanja vrže v ogenj. Že edini izvod, katerega hranim skrbno pod ključem, pride lahko v neprave roke.« Kaj bi rekli pozneje knezi, ko bi zvedeli, da je bil proglas spisan in ležal pripravljen za življenje vladajočih gospodov? Tako je znal govoriti in pisati ponosni in mogočni Bismarck in Viljem se je moral vdati.

Nemi vladar.

Meseca februarja 1888. so prijemale starega cesarja Viljema srčne slabosti in ko mu je Bismarck predložil nekega dne v podpis odlok o razpustu parlamenta, starček ni mogel več izpisati celega imena. Par dni za tem je ležal mrtev v svoji majhni sobi na preprosti vojaški postelji.

»Globoko potrft po smrti svojega očeta, kateremu nisem mogel jaz, pač pa je Tebi bilo dano stati ob strani, izražam ob nastopu vlade trdno prepričanje, da boš v zvestobi in poslušnosti vsem v zgled.«

S to žugajočo brzovjavko, katero je odposlal Friderik iz San Rema Viljemu, je dal na znanje, da se ne misli odpovedati prestolu, in je z njo začel vladati Nemčiji kot cesar Friderik I.

Da je neozdravljiv, domala umirajoč bolnik postal cesar in vzel nase vladarske dolžnosti, je bilo nespametno, a je odgovarjalo popolnoma državnim postavam. Friderika so bili pred kratkim operirali v grlu in se je vračal obvezan v domovino, da bi prisostvoval pogrebu očeta. Bismarck in ostali ministri so šli nasproti novemu cesarju in ga pozdravili v Lipskem. Bolnik ni mogel govoriti in je odgovarjal s tem, da je pisal na kos papirja. Bil je tako šibak, da ni smel korakati v Berlinu za krsto očetovo, temveč ga je moral zastopati prestolonaslednik Viljem.

Ko se je nekoliko popravil, je sprejel v majhni dvorani cesarskega dvorca najbližje državne prvake ter si dal priseči zvestobo in udanost. Dvorni maršal se je spustil pred cesarjem na kolena, ministri so mu poljubili roko, med njimi tudi Oto Bismarck. Ta sijaj je bil Frideriku po volji, a bolezen je bila izpodkopala v njem vse načrte za bodočnost in mu vzela vsako bojevitost. Zato je pustil Bismarcka, nekdanjega protivnika svojega, na vladi in se prepustil v politiki njegovemu varnemu vodstvu. Osebnost se je bavil le z drobnarijami: zanimal se je, kakšno njegovih slik bodo kovali v nov denar, poviševal znance in priporočence v barone, grofe in kneze. Bismarcka je hotel povzdigniti v vojvodo, a ta se je prav odločno upiral in je čast odklonil. »Ko bi imel dva milijona tolarjev,« — se je šalil, — »bi se dal imenovati celo za papeža.«

Večje težave je imel Bismarck s cesarico Viktorijo, ki je bila vsemogočemu kanclerju že leta skrajno vroča. Toda prožni in umni politik je znal pomiriti in upogniti tudi trmoglavo cesarico. Porinil ji je v naročje toliko denarja, da je bila preskrbljena za vse življenje in tako je čez noč prenehalo njeno nasprotovanje. Cesar Viljem I. je bil namreč zapustil 22 milijonov prihranjenega denarja in odredil v testamentu, da mora ostati imetek družini kot celoti. Večina je tolmačila, da se denar ne sme razdeliti med člane, temveč da mora ostati kapital nedotaknjen. Na dvoru so se vršile burne razprave in Viktorija je bila vsa iz sebe. Tu je posegel vmes Bismarck in dal odločiti po pravnih veščakih, da zapade premoženje cesarju Frideriku v svobodno razpolaganje. Friderik je dal polovico otrokom, polovico ženi. Ko je Viktorija začutila v žepu 11 milijonov, se je pomirila in od tedaj ni imel več Bismarck ž njo sitnosti.

Grad ob Renu.

Preveč je bil želel Friderik, da bi mu umrl oče, preveč je hlepel po kroni, da bi se je mogel sedaj radostiti. Postala mu je pretežka in ga je tiščala. Njegova žena je hitela, da zavžije, dokler še gre, vse časti svojega cesaričinega položaja. Z vinom in drugimi sredstvi je krepila moža, da je mogel prisostvovati bučnim svečanostim, čeprav se je za tem skoro redno grudil od šibkosti. Tri tedne pred smrtjo ga je prisilila, da je šel na svatovščino v Kharlottenburg, kjer so ljudje iz bližine slišali in videli, da komaj diha. »Ko je stal, je bilo njegovo držanje prisiljeno strumno,« — piše opazovalec — »potem je pa cesar zapustil s tremi dolgimi koraki cerkev. Čez četrte ure je videla družba, kako so ga peljali mimo na stolu s kolesi. Bil je v meščanski obleki in docela skrušen.«

Kljub bližajoči se smrti so se odigravali med Viktorijo in Viljemom srditi prepiri. Sovraštvo med sinom in materjo je bilo neugasno. Viljem je sumil Viktorijo celo veleizdaje in mislil, da je v službi angleške politike. Bog si ga vedi, ali ne pošilja v London važne državne listine! Pri očetju ga ni puščala nikdar samega in dva dni pred katastrofo mu je zabranila tudi v njeni družbi dostop k bolniku. Na predvečer smrti je bil pri cesarju Bismarck in poleg je bila tudi Viktorija. Friderik se je poslovil od velikega državnika s tem, da je združil njuni roki in ju krepko stisnil s svojimi: mesto sinu je izročal svojo ženo v varstvo Bismarcku. Pretresljiv in žalosten prizor.

Toda čim sta stopila iz bolniške sobe, je izjavila Viktorija kanclerju, da zahteva za vdovsko bivališče grad ob Renu! To ji mora sin Viljem dovoliti. In medtem ko so se slišali skozi vrata poslednji dihi bolnikov, je razlagala cesarica: »Toda to mora biti hiša, kjer lahko podiram stene in zidam ter gospodarim po lastnem okusu in brez hišnega ministra!«

Kaj si je mogel misliti Bismarck, ki je imel sam ženo in otroke, o srcu in značaju cesarice, ko jo je slišal tako mešetariti ob umirajočem možu.

(Dalje prihodnjič.)

Rado:

ZNAČAJI.

KROG l. 380. pr. Kr. je bil rojen na Lezbu, mičnem grškem otoku sredi Egejskega morja, Teofrast, slavni grški modrec. Kot vse izobrazbe željne mlade Grke, je tudi njega vleklo v središče tedanje kulture, v Atene. Tu je mladi Teofrast poslušal najslavnejše učitelje takratnih dni, Platona in Aristotela. Po Aristotelovi smrti je učenec Teofrast prevzel duševno dedščino svojega mojstra s tem, da je vodil, slavljen in spoštovan od vseh, modroslovno šolo peripatetikov. Ta šola »okol hodečih«, to pomeni beseda »peripatetiki«, se je zatagadelj tako zvala, ker so učenci, sprehajaje se po vrteh, razpravljali o modroslovnih vprašanjih. Teofrast je umrl l. 290. pr. Kr.

Spisal je kakih 200 spisov. Znamenita sta njegova spisa »O zgodovini in ustroju rastlin« ter »O kamenih«. Teofrast je potemtakem

prvi znanstveni botanik in mineralog. Ni bil pa le prirodoslovec, marveč tudi globok poznavatelj človeške duše in značajev. O tem priča njegov spis »Značaji«.

Iz tega njegovega delca bomo skupno prebrali par Teofrastovih najboljše posrečenih slik o človeškem značaju. Videli boste, kako so znali star grški misleci opazovati človeka, pa tudi prepričali se boste, da je človek s svojimi temeljnimi dobrimi in slabimi lastnostmi vedno enak. Na tiho pa še to povem, da bo ta ali oni izmed bravev v teh Teofrastovih fotografijah samega sebe spoznal.

I.

Tiha voda.

Tiha voda je tisti, ki v besedah in dejanju kaže zlohотно prikrižvanje.

On je v stanu nagovoriti človeka, katerega on smrtno sovraži, kakor da bi bila najboljša prijatelja. Hvali v obraz, za hrbtom opravlja; kdor se je vjel v njegove zanjke, mu izreka sožalje. Kdor se nanj jezi zaradi njegovega opravljanja, tistemu »tiha voda« prav milo odgovarja. Če si hoče kdo od njega sposoditi, se izvija s slabimi posli; če je pa to res, tedaj govori o dobri kupčiji. Če on kaj sliši, ti zagotavlja, da ničesar ne ve; če da obljubo, se je več ne spomni. Rabi večkrat te besede: »Ne morem tega verjeti.« — »Nepojmljivo!« — »Kaj? Kar čudim se.« — »Vsekakor. Teh besed pa oni ni rabil.« — »To je pa prav čudna zgodba.« Toda nikar ne verjemi tej njegovi govorici, ki ima po več pomenov. Sploh, boj se »tihe vode« bolj kot kač.

II.

Priliznjenc.

Priliznjencost je sužensko obnašanje, preračunjeno na lasten dobiček.

Priliznjenc šepeta na cesti svojemu pokrovitelju: »Ali vidiš, kako te vsi občudujejo? Nobenega ne tako v celem mestu kot tebe. Včeraj so te tudi v »Stoi«¹⁾ hvalili. Trideset se jih je pogovarjalo, kdo bi bil najvrlejši mož v Atenah; in vsi so se zedinili, da si ti.« — Med tem ko brblja o tem in onem, otepe pokrovitelju prah iz rokava in če je veter zanesel slamico med lase, se ves goreč vrže nanjo in mu jo jemlje ven. »Ta dva dni ko me ni bilo pri tebi, si ves osivel in vendar imaš za svoja leta, kakor le malokdo, prav črne lase.« Če oni kaj zine, tedaj priliznjenc brž kliče: »Posluh, posluh!« in ko konča, tedaj vpije: »Izborno!« Če oni vrže slabo šalo, se ta tako reži, da si mora z obleko gatiti usta. Otrokom svoje žrtve kupuje priliznjenc jabolka in hruške, jih deli med nje vpricho očeta ter jih poljublja: »O, vi zlati srčki sijajnega očeta!«

Hoče oni obiskati prijatelja, tedaj teče priliznjenc naprej in se imenitno vrne čes: »Sem te že jaz javil.« Pri mizi je prvi med gosti, ki hvali vino. Si razreže kos in se topi veselja: »Resnično, izredna

¹⁾ »Stoa poikile«, pisana lopa, se je zvalo v Atenah znamenito stebrišče, kjer so se Atenci zbirali in poslušali modroslovce, takozvane stoike.

slaščica.« Potem vpraša gostitelja, če ga morda ne zebe in če ne želi morda odeje; še dobro ne skonča, pa mu vrže čez pleča svoj plašč. Od časa do časa se skloni k njemu ter mu kaj šepeta na uho in ne obrne očes od njega tudi, če odgovarja sosedu. Gostiteljeva hiša, pravi, je najlepši slog, njegovo posestvo najbolj umno obdelano in njegova slika popolnoma odgovarja izvirniku.

III.

Gobezdalo.

Gobezdanje je obilo in brezmiselno govorjenje. Gobezdalo pri sede h komu, ki ga sploh ne pozna ter začne hvaliti lastno ženo; potem pripoveduje, kaj se mu je sinoči sanjalo; nato našteva vse jedi, ki jih je danes imel na mizi. Če mu gobezdanje dobro uspeva, prične tarnati, da je mladina vsak dan bolj pokvarjena in da je žito na trgu dražje; potem razlaga, da je morje na Dionizov praznik²⁾ zopet plovno in da če bo deževalo, bo moča ravno prav prišla za poljske pridelke: sploh pa so zdaj prav slabi časi in Damiposs³⁾ je pri misterijih nosil največjo bakljo.⁴⁾ V isti sapi kar naprej šteje, koliko stebrov je v Odeonu⁵⁾ in pripomni, da je to noč vzela močno čistilo. »Kakšen dan pa je pravzaprav danes,« vpraša in ne čakajoč odgovora nadaljuje: »Misteriji bodo letos padli na september, v oktobru so apaturije in drugi Dionizov praznik, že res, pa v decembru.«

Tako gre nepretrgoma naprej in če ga ne ustaviš, te sploh gobezdalo ne spusti več.

²⁾ Tridnevni praznik Dioniza, zvan tudi Apaturije, so Grki obhajali v marcu.

³⁾ Gobezdalo si tu kar poljubno izbere neko ime Damippos.

⁴⁾ Misteriji so bili devetdnevni prazniki na čast boginji rodovitnosti Cereri. Ob teh slovesnostih so Grki nosili v ponočnih procesijah prižgane baklje.

⁵⁾ Grški državnik in vojskovodja Periklej je sezidal v Atenah prelepo dvorano Odeon, kjer so nastopali pevci in glasbeniki.

Branko.

Srečanje.

*Izza ovinka si
k meni zavila.
Radost prevevala
misli je tvoje,
vse hrepenenje je moje
smeh tvoj pomiril.
V blaženi hip
najin pogled se je spojil,
najino vnetost
v mavrična soja razdvojil,
žejno skrivnostnost
z željo nebeško napojl.
Dalje po cesti si šla.
Rajska milina je mene obšla.*

Zanimivo in poučljivo.

ODKOD PRIDEJO POTRESI.

Našim čitateljem je gotovo še v spominu usodni potres, ki je sredi maja razsajal v Karniji. Vsakdo je radoveden, kaj se godi v zemlji, ko se majajo tla pod našimi nogami. Še pred sto leti niso ljudje vedeli nič gotovega o vzrokih teh skrivnostnih tresenj. V naših dneh smo glede tega že precej na jasnem. Opazovalci razlikujejo dvoje vrst potresov. Mi se bomo pomudili pri najvažnejši. V kratkem bomo skušali ogledati si tako zване tektonične potrese, ki nastajajo vsled izprememb v zemeljskih skladih. Ti potresi so najpogostnejši in najsilnejši.

Večini naših naročnikov je gotovo znano, da je zemlja sestavljena iz debelih plasti, ki so nakopičene druga na drugi. Odkod te plasti? Še predno je bival človek na zemlji, je vladala na svetu takozvana ledena doba. Iz vzhoda proti zahodu so se pomikale velikanske gore in se kopičile ena vrh druge. Nekatere ogromne plasti so tekom vekov sprhnele. Nastale so ogromne usedline, ki so včasih do 100 km globoke. Sosednje plasti so prišle vsled tega ob ravnotežje in se pogrezale v prazne prepade. Mislimo si, da se pogrezne plast, ki je 50 km dolga, 10 km široka in 100 km debela v globočino. Kakšne strašne posledice! Za lažje umevanje vzemimo skalo, ki je tisočkrat manjša kot opisana plast. Ta skala naj bo velika kot gorenja vipavska dolina. Kakšen grozoten učinek bi imela, ako bi padla 1000 m globoko! Posledice bi se čutile več sto kilometrov na okrog, kot se to dogaja pri velikih potresih v Čile, na Japonskem in Grškem. Ti ogromni padci zemeljskih plasti povzročajo elastične zračne valove, ki so podobni ogromnim morskim valovom. Zračne tresljaje občutijo potresi ni aparati, ki se tresejo tudi pri velikanski oddaljenosti.

Ti pojavi so navadno združeni z bruhanjem ognjenikov. Najsilovitejši ognjenik v Evropi je Etna na vzhodni obali Sicilije. Visok je 3314 m in obsega 120 km² površja. Gorje, če začne bljuvati! Pred bruhanjem ognjenika se vedno pojavljajo po-

tresi. Pred temi skrivnostnimi silami je človeštvo brez moči. Zato kličemo na pomoč Mogočnost božjo, ko molimo: Šibe potresa, reši nas, Gospod!

KDO JE NAUČIL PTIČICE PETI?

Prihaja pomladanski mesec maj, ko bodo ptički zopet otvorili svoje koncerte. Koncerte? Da, Dasi se nam zdi na videz ptičje petje brez posebne umetnosti, vendar presega najlepše kompozicije naših skladateljev. Ptiči so božji pevci. Na polju bo zabrel škrjanec s srebrnim glasom, kos bo nalahno zapiskal ob potokih na flavto, v cvetočih grmih bo v tekočih trilčkih žvrgolel škrjanček, kraljevski pevec v melanzholičnih, mehkih spevih. Nepokvarjeno človeško srce prevzame radost in začudenje nad modrostjo Stvarnika, ki je krilatim pevcem podaril tako odlična pevska grla, da mora biti naše soliste sram pred njimi. — Še danes sem hvaležen učitelju, ki nam je pri naravoslovju vcepil globoko ljubezen do malih pevcev. Znal je žvižgati melodije božjih pevcev in spretno je posnemal njih glas na violini in flavti. To je bilo veselja v teh blaženih urah! Veselili smo se trenutka, ko smo tekli iz šole mimo cvetočih grmov in poslušali ptiče, ki so prepevali. Po glasu smo jih spoznali in njihov melodije so nam bile domače. Drugi dan pa ni bilo konca pripovedovanja: Jaz sem slišal škrjančka, jaz slavčka, zopet jaz kosa... Tako so peli! Blaženi časi, kje ste za nami! V šoli je le učenost, nič več poezije. Mrtev kapital so postale ure iz naravoslovja: sami orisi, razdelitve, anatomija!

Kdor ne verjame, koliko veselja vžije oni, ki pazljivo posluša ptičje petje, naj sam poskusi! Iz knjig se tega ni mogoče naučiti. Ven v gozd, na polje! Kdor je muzikaličen, naj poskuša melodijo napisati v notah. Da bo lažje, naj vzame s seboj daljnogled in pazljivo motri ptiče pri petju. S pomočjo očesa bo lažje ostala melodija v ušesu. Uvidel bo, kako se izpreminja ptičji spev z ozirom na čas, kraj, polet, strah in veselje. Čemu iščejo moderni ljudje veselja pri koncertih, ko imajo najboljšo muzike v prosti naravi!

Doma in drugod.

Iz krščanskega sveta.

IZ MUČENIŠKE MEHIKE.

Tiran Calles še vedno divja nad katoliško Cerkvijo. Vkljub papeževem pozivu pa molči svetovno vodilno časopisje razen katoliškega. Zakaj? V Mehiki so petrolejski vrelci, pri katerih so udeleženi kapitalisti, ki imajo tudi glavno besedo pri časnikih. »Roka roko umiva« velja tudi za te zlate ptiče. Edini veliki list, ki se je zbudil, je angleški Daily Express. Poslal je v Mehiko lastnega poročevalca. Calles se mu je nesramno zlagal, češ da preganjanja ni in da so odredbe proti katoličanom le obramba države proti upornikom. In vendar: 150 duhovnikov je dal nasilnež umoriti; vojaki so jih mučili na najkrutejši način. Pa zakaj? ker so hoteli ostati duhovniki, čitati sv. mašo, deliti sv. zakramente! Tiran dela s katoličani kot z brezpravnimi sužnji: prepoveduje vsak verski znak, zabranjuje sv. mašo, delitev zakramentov bolnikom, prepoveduje redovne obljube, odvzel je duhovnikom državljsanske pravice — skratka: uničiti hoče Cerkev.

Uverjeni smo, da si bo tudi ta preganjanec Cerkve polomil zobe, kot so si jih že nešteti drugi.

VERNI LETALCI.

V Ameriko so dospeli na nemškem letalu »Bremen« drzni letalci: stotnik Koehl, pilot Fritzmaurice iz Irske in baron Huenefeld. Oba pilota Koehl in Fritzmaurice sta verna katoličana. Pred odhodom sta bila oba pri sv. maši in Koehl je prejel iz rok baldonndskega župnika sv. obhajilo. Baron Huenefeld sicer ni katoličan, vendar je veren človek. V pismu na irski narod piše: »Naj Bog, v čegar vsemogočne roke polagam uspeh našega podjetja, usliši naše molitve!« Molitve so bile uslišane — letalci so preleteli mogočni ocean.

SV. OČE IN VZGOJA MLADINE.

Papež je 16. aprila sprejel v posebni audienci osrednji odbor organizacije katoliških mož in poudarjal ob tej priliki, da spada moralna in verska vzgoja mladine v

področje Cerkve. Sedanji sv. oče je poseben zagovornik katoliških organizacij, v katerih vidi preureditev človeške družbe po Kristusovih načelih.

ZA KATOLIŠKO ČASOPISJE.

Malokomu bo znano, da je sveta kongregacija za razširjenje vere v Rimu ustavovila meseca aprila 1927 posebno tiskovno agenturo z imenom »Fides«. Ta ima naloge: 1) da zbira iz vseh misijonskih krajev poročila, 2) da organizira poročevalno službo med katoliškimi časopisjem. V kratkem času je na Kitajskem pridobila 75 dopisnikov, na Japonskem 12, v Indiji 40, Oceaniji 45, v Afriki 110. — Tako nam Cerkev kaže, kako je treba delovati tudi drugod za katoliško časopisje.

PROTI UMAZANI KNJIŽEVNOSTI.

Češka zbornica je predložila načrt nove postave proti umazani književnosti in »šund«. Načrt ugotavlja: »Jasno je, da lahko kak opis ogroža naravni razvoj mladine posebno s tem, da vzbuja nagnenje do zločinov in surovosti, da kvarljivo vpliva na domišljijo. V sled tega se razširjenje takih knjig prepoveduje osebam do 18. leta.« Ustvariti mislijo tudi vzklicne komisije, ki postopajo na poziv šolskih in mladinskih vzgojnih oblastnj. Če komisija vztraja pri prepovedi, se ta razglasi v uradnem listu. Tako prepovedana knjiga se ne sme dalje prodajati in prestopki se kaznujejo od 8 dni do 12 mesecev. — Zelo umesten zakonski načrt!

Svetovni evharistični kongres.

Letos, od 5—9. septembra, se bo vršil 29. evharistični kongres v Sidneju v Avstraliji. Posebnost tega kongresa bo, da se bo razpravljalo v 15 različnih narodnih skupinah o predmetu: Sveta Evharistija in Božja Mati Marija. Zglašenih je že nad 5000 katoliških zastopnikov iz severne Amerike. Za razmnoženje in razširjenje govorov se bo postavila posebna katoliška »radio« postaja. Kongres bo razvil zanimive slike iz katoliških misijonov iz Azije in Avstralije.

Hodil po zemlji sem naši . . . (Župančič.)

OSEBNE VESTI.

Od doma se poslavljaajo . . . — Zadnje dneve aprila je odšlo zopet v tujino večje število naših ljudi. Med njimi omenjamo g. *Franja Cotiča*, marljivega kulturnega delavca iz Renč. Z neumorno pridnostjo je vodil dramske igre kot izboren režiser in spreten organizator. Našim izseljencem, ki gredo v Južno Ameriko, izročamo najlepše pozdrave z željo, naj jim bo sreča mila in božji blagoslov trajen!

Poroke. Za velikonočne praznike sta se poročila *Franc in Viktor Vodopivec* iz Ajdovščine s *Frančiško Bajec* in *Angelo Semenič*. Poročal ju je g. F. Terčelj. Zeninoma, vestnima pevcema in nevestama želimo neskaljene sreče!

Slovo. — Iz Kobarida je odšel organist g. *Tone Uršič*, ki je požrtvovalno vodil petje nele v Kobaridu, temveč tudi v okoliških vaseh. Ustanovil in izobrazil je godbo na Iderskem ter bil radi veselega značaja splošno priljubljen. Odšel je na novo službeno mesto v Idrijo. Prijatelji so mu napravili lepo slovo in se v ožjem krogu poslovili od vestnega pevovodje, kateremu izrekajo najlepšo zahvalo za neumorno delo.

NA DEŽELI.

Renče. — V nedeljo 15. aprila so naša pridna dekleta imela prosvetne tekme. Izid je bil naslednji: *Martinuč Veronika* (10 točk), *Marljak Rozika* (9), *Lukežič Lojzka* (8), *Mozetič Ernesta* (9), *Cotič Viktorija* (8) in *Lukežič Marija* (10, zmagalka). Čast dekletom in onim marljivim osebam, ki so jih pripravile na tekmo!

Dornberg. (J. P.) Vprašuješ, kako se izgovarja in poje *l* na koncu besed. Po domače povem tako: V navadni izreki nihče ne govori *l*, ampak u ali v, v svečani izreki, med katero spada tudi petje, se pa pogosto rabi *l*. (Breznik, Slovník str. 6.)

Solkan. Dovolite, g. urednik, da Vam sporočim svoj vtis, ki sem ga odnesel od tridnevnic, ki smo jo imeli pred Oljčnico. Za nas moške je bila ta verska prireditvev nekaj novega, zato se prvi dan nismo mogli živeti. Vedno bolj pa so nas govori vleklj

in navezali tako, da nam je bilo težko, ko je ta milosti polni čas tako hitro minul. Drugo leto si želimo zopet kaj podobnega. Garantiram, da se bo število poslušalcev podvojilo, ker je marsikom žal, da ni mogel biti radi opravkov zraven. Hvala lepa v imenu vseh!

Bilje. Sporočam nakratko o cerkvenem koncertu, ki ga je priredil dne 15. aprila naš cerkvenih zbor. Bali smo se, da jo bomo polomili, zato smo zadnje dni napeli vse sile. Udeleženci so bili zelo zadovoljni. Zahvaljujemo se g. kuratu, ki nas je požrtvovalno učil, gg. J. Bratužu in Arčonu, ki sta krasno prepevala in vsem udeležencem. Pesmi so bile večinoma zložene od g. Vodopivca, ki je za naše zборе najbolj privlačen. Škoda, da ni bilo ob tej priliki nagovora o cerkvenem petju, ker ljudje včasih premalo cenijo cerkveno petje in ne razumejo pomena za poveličanje službe božje.

Cerkljansko. Naši kraji so zaspani. Drugod slišimo o tekmah in lepem razvoju cerkvenega petja. Tudi pri nas bi se lahko zganili. Sicer imamo precej dobre pevske zборе, le volje nam manjka. Fantje in dekleta, k tekmam in k petju!

Drežnica. Pred velikonočnimi prazniki smo imeli pri nas tridnevnic. Ob zelo številni udeležbi smo poslušali govore, ki so nas pripravljali na Veliko noč. Časopisje je pri nas zelo razširjeno, le »Čolniča« bi moralo biti več. Poskusili bomo z agitacijo in upamo, da nam uspe.

Tolminska. Močan cerkveni zbor v Tolmini, ki ga sestavljajo tudi pevci in pevke iz sosednjih vasi, lepo napreduje. Škoda, da nimamo izvežbanega organista! V Čadrgu so imeli za praznike prosvetne tekme. Vzornim tekmovalcem in tekmovalkam častitamo! O izidu bomo poročali v prihodnjem »Čolniču«.

Vojaki s novinci odhajajo te dni v kasarne. Mladim prijateljem želimo, naj bi vztrajali značajno v pravih krščanskih načelih in si pridobili tekom službovanja veliko dragocenih izkušenj. Bog z vami, fantje junaški!

Zasoljene in zapletene.

Naloge.

Nove naloge, ki smo jih stavili v 3. številki »Čolniča«, so našle več reševalcev. Zlasti vprašanje Kraljeve slike je vzbudilo precejšnje zanimanje. Hoteli smo vedeti za mnenje naših neizšolanih prijateljev. Čitatelji naj presodijo odgovore sami. Predno kdo izreče sodbo, naj dobro premisli. Priobčujemo odgovore po vrsti, kakor so došli.

KRALJEVA SLIKA »KRIŽANI«.

Ivan Mohorovič, ki služi pri vojakih, jo ocenjuje takole:

Tone Kralj in njegov brat Franc sta posnela ne le svoje, ampak ime celega naroda v široki svet. Njune slike pozna Pariz, jih občudujejo v Benetkah in Florenci, zavzemajo častno mesto po monakovskih galerijah in drugod. Pa tudi v polni meri zaslužita to priznanje doma in v svetu.

Mi povprečniki se kaj malo zanimamo za slikarstvo. Hladno gremo mimo umetnine, jo pogledamo ali pa še ne, dasi se pri slikah nespametnih filmov ustavljamo in ogledujemo mimiko ter jo razmišljamo. Pa kaj se ta pačenja proti umetnini, zlasti proti taki kot so slike bratov Kraljev.

Brata Kralja sta moderna slikarja, to se pravi: onadva slikata dušo ljudi, ki se gibljejo krog njiju. Na teh slikah vidimo, da je snov nekako zapostavljena za dušo, hocem reči, da je slika sestavljena iz maloštevilnih potez in da nam predstavlja bolj *notranjost človeka*, ki je za predmet slik ali notranjost slikarja (oz. opazovalca), ki motri določen predmet.*)

Oglejmo si поблиže sliko Toneta Kralja »Križani«. Slika je delna, sv. osebe so naslikane samo v doprsni velikosti, da nam je slikar na ta način prinesel sliko bliže.

*) Gotovo imate pri rokah knjigo Goriške Moh. Družbe: »Ob srebrnem studencu«. V malo potezah je slika narejena in kako mojsterski je izražen v njej pohlep.

Kako si tolmačimo te obraze? Ni to slika trpljenja, slika dopolnjenja je. Poglejte Kristusu v glavo: Jasno vidimo znake trpljenja v licih, na ustih, v čelu; ali ti znaki so nekako mrtvi in če gledaš v oči, boš videl neko mirnost, trpljenje ne pride do tako ostrega izraza, Kristus te gleda kot bi ti hotel reči: Na, tukaj sem, človek, tukaj sem ti prinesel vse: sebe, svoje življenje in smrt, svojo mater in svoje drage. In če slika tako opazuješ, ali ne vidiš v obrazih tudi nekega svečanega trenutka, ko se obračajo nate in čakajo, kaj boš storil ti, ali boš nerodno pokimal ali se zgrudil v prah svoje ničnosti. Isto vidiš na obrazih božje Matere in sv. Janeza.

Slika Matere božje ob križu nam kaže že prestano bol. Solza ji je zdrknila po licu. A vendar v obrazu ne vidimo tistih razruvanih oblik trpljenja, tiste razbičane duše. Neka mirnost je izražena v obraznih potezah, dasi se tudi tu dovolj jasno odraža trpljenje. Prav isto nam govori ko obraz Kristusov. Ali vidi se, da žalost ni še tako utolažena, kakor v obrazu Boga.

Obraz sv. Janeza gledamo ob strani križa. V celotni sliki vidimo, da v njem še divja vihar bolesti. Roke stiska k obrazu, obličje mu je v pričakovanju nečesa strašnega, neizbežnega = smrti Boga. Bolest v teh potezah ni še umerjena kakor na obrazu božje Matere.

Kot rečeno v posameznostih, tudi v celoti ne opazimo tiste potrtosti, strašne agonije boja med smrtjo in njenim Stvariteljem, kakor jo vidimo n. pr. Meštrovičevem Kristusu, kjer te zgrabi groza ob pogledu na Boga. Ta Kraljeva slika te pa ne udari z grozo, z občutkom smrtnega boja, da bi odtrgal oči od nje, ne, pred to sliko moraš povesiti oči ko izgubljeni sin pred očetom.

V. Andrejev iz Idrijskega loga je kritiziral sliko takole: Kaj naj bi napisal o sliki jaz, človek preprosti! Navada je, da sodijo le strokovnjaki. A ravno ta sodba ni vedno najboljša, ker je lahko zelo pristranska in osebna ter jo narekuje redno osebni odnos strokovnjaka do umetnika oz. njegove sme

ri. Kot bivši društveni knjižničar sem do-
znan, da znajo naši preprosti fantje in de-
kleta zelo trezno presojati literaturo in tu-
di umetnost. So pač pristni sinovi naroda,
ki sodi po svoji zdravi pameti in ne po raze-
nih predsodkih, — Slika Kraljeva je name
sprva napravila zelo neugoden vtis: oglje
na zidu, spačeni obrazi, nepopolna telesa —
skratka: nekaj rebatega, neprijaznega, nič
lepega. In vendar si ne bi upal po tem
prvem vtisu izreči iste sodbe, kot mi jo je
narekoval hipni pogled. Mislim sem si: kdo
pa more naslikati Kristusa takega, kot je
bil? Kje je Njegova fotografija? Le ta bi
smela služiti kot »portret«. Je ni, sicer bi
jo fotografi kopirali in je ne bi bilo treba
umetnikom risati. Trpljenje Kristusa in
Njegovo smrt narisati se pravi, po opisu,
ki so ga spisali evangelisti predočiti ljudem
grozno muko in neizmerno žrtev, ki jo je
za ljudi prestal Bog = človek. Šele če sliko
dobro preštudiram, se mi odpre vsa njena
lepota. Cela slika kaže eno veliko bolečino
in ravno to je hotel slikar poudariti. Kri-
stusov obraz poglej! Odrpta knjiga je, iz
katere beremo vse dušne in telesne boleči-
ne, ki jih je trpel Izveličar. Skozi zunanjo
obliko, ki ne igra velike vloge, bije neiz-
merno notranje trpljenje; Usta so napol
odprta, oči zro pred seboj smrt in vendar
kažejo ljubezen in prožijo vprašanje:
»Ljudstvo moje, kaj sem ti storil?«

Pri Materi božji opaziš tiho udanost.
Solza ji je zdrsnila iz oči, v Njej se trga bo-
lest, vendar je obraz miren — močno Mu-
čenico nam predstavlja.

Sv. Janez pa ne kaže one udanosti
kot božja Mati. Bolest mu sili v obraz,
grabi ga krčevito z rokami, od groze ima
odprta usta, telo se mu zvija.

Vse te duševne občutke je hotel slikar
pokazati na obrazih — in v tem je njegova
umetnost; on slika notranjo bolelost, ne pa
obleke, las, zanj je to postranskega pome-
na! Pred tako sliko moraš misliti, ne pa go-
voriti. Če misliš, ti bo vztrepetal srce in
spoznal boš, da je taka slika biser med
vsemi prizori trpljenja, kar sem jih videl
kedaj.

Tretjo oceno nam je poslal *Pavlica Franc*
iz Dornberga. Piše takole: Slika »Križanje«

se mi je na prvi pogled zdela čudna in ne
posebno lepa, ker sem bil doslej navajem
drugačnih slik. Čim dalje sem pa sliko gle-
dal, tembolj se mi je prikupila. Dvojni iz-
raz odseva iz nje: brezmejno trpljenje in
zmagoslavje nad hudobijo. Iz božjih oči
gleda usmiljenje, dasi bi moralo gledati po
naši predstavi trpljenje in razočaranje nad
svetom. Na zunanost n. pr. trnjevo krono,
umetnik ni polagal važnosti. Tudi ni nasli-
kal Kristusa s kodrastimi lašmi in cukreni-
mi potezami, kot Ga slikajo navadno. Zato
sem se zamislil pred to sliko, medtem ko
se pred drugimi ne, ker so vse navadne in
dajo prav malo misliti.

Slišali smo o sliki razne glasove,
ki so delo enostavno zavrgli, obso-
dili in Kristusu prisodili izraz tope-
ga plebejca. Z glasovi se ne more-
mo baviti, želeli bi si pa pisane,
utemljene kritike. Vsakdo ima prav-
vico, da sliko oceni. Merodajen
sodnik pa je le oni, ki sliko razu-
me, sodbo utemelji. »Ker se meni ne
dopade« še ni znak in merilo preso-
jevanja. Slikarja Kralja ne bomo
hvalili, ker naše hvale ne rabi in ker
se dobro delo samo hvali. Ima res
na slikah marsikaj odurnega, odbi-
jalnega, na prvi hip neužitnega. Ži-
veli smo dosedaj v onih predsta-
vah, ki so nam jih nudili »pildki«
v božegah in kino, ki je predstav-
ljal Marijo božjo Mater in Marijo
iz Magdale tako, da je kričalo na
vseh straneh meso in molčalo ver-
sko doživetje. Take slike se človek
kmalu naveliča. Če boš šel pa kdaj
mimo Volč ali Avberja na Krasu,
ne pozabi stopiti v cerkev in si
ogledati Kraljeve slike. Veliko ner-
gačev — med njimi tudi pisec teh
vrstic — je ob pogledu umolknilo
in tako zbrano molilo, kot še zlepa
ne nikjer. V vsakem umetniškem
razvoju je pa nekaj ekstremnega.
Če se bo slikar unesel tudi glede
forme — in to se je že precej zgo-
dilo — bo njegova umetnost brez-
dvoma lahko zakraljevala v naših
cerkvah.

ZA SMEH.

Uslužnost. Gospodični je presedalo vedno deževje. Dražestno je zazehala in požila svojemu kavalirju: »Oh, ko bi vedela, kakšno vreme bo jutri!« Kavalir je sklenil roki na moška prsa in iz zaljubljenega srca vzdihnil: »O, ko bi bil žaba, da bi vam mogel določno povedati!«

Žrtve. Pod murvo je stala zaročenka in bodočemu možicu govorila takole: »Če se poročiva, boš moral opustiti kajenje!« On: »Bom!« Ona: »Tudi pijačo in kvartanje boš opustil!« On: »Bom!« Ona: »Imaš mo goče še kako reč, ki jo boš meni na ljubo svojevoljno opustil?« On: »Seveda, moja

dušica!« Ona: »Kakšno pa?« On: »Misel, da bi tebe poročil!«

Oprostitev. »Moj mož je naročil, naj vam povem, da ga nocoj ne bo v gostilno — je bolan.« Pijanček: »Kaj mu pa manjka?« Žena: »Denar!«

Dobro spričevalo. »Meta Žafran je služila pri meni 30. aprila od 7. ure zjutraj do $\frac{3}{4}$ na poldne. Ves čas je bila zvesta, pridna in se je prav pošteno obnašala!

Reza Popernik.«

Vprašanja. Dekle 18. let se vpraša: »Kakšen je on?« Ko ima 25 let, vprašuje: »Kaj je on?« In ko šteje 28 let: »Kje je on?«

UGANKE.

UGANKE.

Uganke v 3. številki se pravilno rešijo tako-le: Uš, ribe, sebi enakega. Vizitka: Šepetalka in poljedelec.

Pravilno rešitev so poslali: Slokar Franc iz Kamenj, Ivan Kopačin iz Podrage, Likar Bernard iz Otlice, Olga Černic iz Gaberja, Luka Samsa iz Vel. Brda pri Razdrtem, Božič Franc iz Žapuž, Anica Rojc iz Cerkna, Marija Tominec iz Idrijskega loga, Rudolf Bavdaž iz Loma, Anica Poženel iz Črnega vrha, Kati Mezek iz Cerkna, Franc Šorli iz Koritnice.

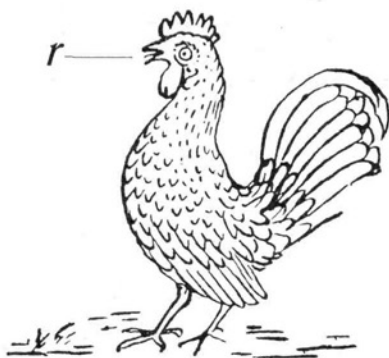
Izžrebana je bila: Olga Černic iz Gaberja pri Mirnu.

Raztresene ude so zbirali: Golob Feliks iz Grape pri Zakojci, Kati Mezek, Rojc Anica iz Cerkna in Fr. Bratuž iz Gorice. Edino slednji je pravilno pogodil sliko mandarina. Le poglejte jo!

UGANKE.

1. Vizitka.

Kdo in kaj sta bila ta dva moža, to naj pove petelinu, kdor ju pozna!

2. Kje najdeš morja in reke, brez vode ter mesta brez hiš?

3. Ali sme mož poročiti taščo žene svojega brata?

Kdor bo rešil pravilno vse tri uganke in bo izžreban, bo prejel v dar lepo Finžgarjevo povest »Strici«.

NALOGI.

1. Imenuj mi v pravilni slovensčini dele voza, skozi katere gre iglica!

2. Koliko napak je naredila »oliskana« gospodična v sledečem stavku: Mojega zaročenca se pozna, brez da bi se ga videlo.